

Peaminister Jüri Ratase ülevaade valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika

teostamisel

5. detsember 2017

Austatud Riigikogu esimees, lugupeetud parlamendiliikmed, austatud suursaadikud, head eurooplased ja kõik Euroopa sõbrad!

Ühtsus tasakaalu kaudu. Need kolm sõna olid vapikirjana meie kilbil, mille taga olid kuueks kuuks 500 miljoni eurooplase ootused ja lootused. Siin, auväärse Riigikogu saalis olivad teavad kahtlemata isegi, et vaid üheskoos, tasakaalu otsides ja kompromisse tehes, on võimalik leida meile kõigile sobivaid lahendusi, millel on ka pikaajaline ja strateegiline mõju. Nii ei olnud meilgi illusioone, et nende kuue kuu või ühe pintsli tõmbega on võimalik kõik Euroopa Liidu mured lahendada.

Samas tahtsime selgelt, et meie eesistumise tulemusena on Euroopa ka natuke parem, natuke lootusrikkam, natuke ühtsem ja rohkem tasakaalus. Et anname meie kätte usaldatud Euroopa edasi veel paremas korras, kui me ta saime, nagu seda teevad kahtlemata ka kõik tulevased eesistujad.

Täna võin teie ees seistes täie veendumusega öelda, et anname eesistuja vastutuse edasi rahuliku südamega ja teadmises, et meie andsime endast parima. Kasutan siinkohal võimalust tänada kõiki 1300 Eesti inimest, kes meie eesistumist vedasid. Soovin tänada kõiki 101 Riigikogu liiget, Riigikogu juhatust, Euroopa Liidu asjade komisjoni, 14 ministrit, ministeeriume, Riigikantseleid, Eesti saadikuid välismaal, kõiki teisi esinduskogudes meie riiki esindavaid inimesi, aga ka tervet Eesti rahvast. Soovin eraldi tunnustada Euroopa Liidu Nõukogu eesistumist Eestist ja Brüsselist koordineerinud ja vedanud Heiki Looti, Klen Jääratsit, Kaja Taela, Clyde Kulli, Matti Maasikat ja nende meeskondi. Samuti tänan eelmisi valitsusi ja Riigikogu koosseise, kes eesistumise ettevalmistusse on väga tõsiselt panustanud.

Oma sihi- ja otsusekindluse, praktilise meelega, kiire tegutsemise ning nutikate lahendustega oleme nii endale kui teistele kinnitanud, et Eesti on võimekas ja pühendunud liige Euroopa peres. Eesti eesistumine õnnestus meie ametnike, poliitikute, era- ja kolmanda sektori nõu ja jõuga ning Eesti inimeste külalislahkuse toel.

Igaüks meist on mitte ainult Eesti nägu ja Eesti tegu Euroopas, aga väga tihti ka Euroopa nägu ja Euroopa tegu maailmas. Laenates mõtet Arvo Pärdi tuntud lastelaulust, oleme ise küll väikesed, kuid meie jõud on suur. Ja ühtsuses peitub jõud. Just selle najal õnnestusidki need sajad kohtumised Eestis ja tuhanded kohtumised mujal. Olen kõige kogetu pinnalt nii mõnelgi välisüritusel tabanud end mõttelt, et Eesti on Euroopa peres, aga Euroopa on ka Eesti veres.

Austatud Riigikogu!

Kuigi täna puhub Euroopa Liidu purjedes pärituul, siis meenutame, et alles hiljuti eesistumist ette valmistades olid horisondil äikesepilved ja oodati ägedat tormi. Brexiti referendumi järel oli õhus nii kriisidele iseloomulikke poliitilist peataolekut kui isegi eksistentsiaalseid küsimusi. Täna oleme heitlikest ilmaoludest võitu saanud, taastanud kontrolli laeva üle ja võtnud kursi edasi. Seetõttu on Bratislavas, Maltal, Roomas ja ka 29. septembril Tallinna

digitippkohtumisel seatud poliitiline siht aidanud meid raskematest hetkedest üle saada.

Kriiside käigus tehtu on tänaseks näidanud Euroopa Liidu ühiste otsuste tugevust – euroala on stabiilne, rändekriis on saadud kontrolli alla ning Euroopa Liit tõestanud, et on keerulisteks Brexiti läbirääkimisteks valmis. Euroopa kodanike mured julgeoleku, rände ja majandusliku ebakindluse pärast jäävad muidugi ka edaspidi Euroopa Liidu institutsioonide fookusesse.

Head Riigikogu liikmed!

Lisaks kodanike igapäevastele muredele oleme tegelenud ka lahendustega, millel on märkimisväärne struktuurne ja pikaajaline mõju. Soovimata pisendada teisi olulisi saavutusi, on kogu Euroopa jaoks kahtlemata ühed tähtsamad Pariisi kliimaleppe rakendamiseks vajalike kokkulepete sõlmimine, Euroopa sotsiaalõiguste samba heakskiitmine ja arengud Euroopa Liidu kaitsekoostöös (PESCO).

Täiesti põhjendatult on Eesti eesistumist nimetatud ka digitaalseks eesistumiseks, kuivõrd tegemist oli meie läbiva prioriteediga. Mitte ainult telekommunikatsiooni taristu, turg ja küberjulgeolek, vaid ka õigusala koostöö, transport, energia, siseturvalisus, kaitsekoostöö, põllumajandus, haridus ja paljud muud valdkonnad olid kantud ideest, et meie ühine tulevik on digitaalne.

Me oleme püüdnud eesistuja rollis näidata digitaliseerimise eeliseid kõigile eurooplastele, et säästa aega, raha ja teisi väärtuslikke ressursse, luua uusi võimalusi ning muuta inimeste igapäevaelu lihtsamaks.

Eesistumise jaoks lõime praktilisi digilahendusi ning aitasime kaasa Euroopa Liidu tööprotsesside digitaliseerimisele. Meie eestvedamisel toimus oktoobris esimest korda Euroopa Liidu õigusakti digiallkirjastamine, millest loodetavasti üsna pea saab norm. Usun, et suutsime pakkuda e-residentsuse või X-tee kogemusega inspiratsiooni nii meie kolleegidele Euroopa Liidus kui ka idapartneritele.

Auväärt saadikud!

Eesti eesistumist planeerides otsustasime lähtuda neljast prioriteedist. Täna eesistumist kokku võttes lubage mul need üle korrata: avatud ja uuendusmeelse majandusega Euroopa, kaitstud ja turvaline Euroopa, digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine ning kaasav ja kestlik Euroopa.

Ehkki eesistumise päris lõpuni on jäänud veel mitu nädalat ning mitmete oluliste teemade puhul on need nädalad otsustava tähtsusega, teen järgnevalt esimese põhjalikuma ülevaate ning annan esimese hinnangu meie tööle ja tulemustele eesistujana. Tänapäevane ülevaade ei ole kindlasti kõikehõlmav kokkuvõte ning põhjalikud aruanded eesistumise saavutustest tulevad pärast eesistumise lõppu.

Eesti võttis eesistumise algul endale eesmärgiks pingutada Euroopa majanduse elavdamise ja konkurentsivõime tõstmise nimel. Meie sooviks oli lihtsustada ühtsel turul tegutsemist ning suurendada väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate ligipääsu rahale, et Euroopa inimesed võidaksid kaupade ja teenuste valikus, kvaliteedis ja hinnas. Meil õnnestus jõuda kokkulepeteni mitmes olulises küsimuses.

Majandust, aga eriti just väikeettevõtlust elavdab Eesti juhtimisel saavutatud kokkulepe suurendada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi mahtu ja pikendada fondi kasutamist aastani 2020. Fondist on seni kasu saanud näiteks ka Tallinna lennujaam lennuraja pikendamiseks, keskkonnanõuete täitmiseks ja lennuohutuse edendamiseks, samuti väga paljud väikese ja keskmise suurusega ettevõtted Eestis ja üle Euroopa neile pakutavate soodsamate investeeringutoetuste ja laenuitingimuste kaudu.

Majanduskasvu toetab ka läbipaistev maksupoliitika. Just äsja kinnitasid Euroopa Liidu rahandusministrid ühehäälselt e-kaubanduse käibemaksupaketi ja ettevõtjate jaoks muutub käibemaksu tasumine piiriülel kaupade müügil peagi lihtsamaks.

Juulikuus leiti siinsamas Tallinnas ühiselt, et rahvusvahelisi maksureegleid on vaja uuendada nii, et need arvestaks ka digimajanduse arengut. Olukord, kus internetiettevõtted maksavad tulumaksu vaid riigis, kus nad on registreeritud, mitte seal, kus nad teenivad kasumit, ei ole vastuvõetav. Samuti kinnitasid ELi rahandusministrid Euroopa Liidu ühtse seisukoha ka selles küsimuses.

Meie ülesandeks oli kokku panna n-ö viimane tavaolukorra Euroopa Liidu aastaeelarve enne Ühendkuningriigi lahkumist. Eesistuja töö päädis hea kokkuleppega, millele liikmesriigid andsid oma ühehäälselt toetuse. Eelarves on senisest rohkem raha planeeritud näiteks ühendustele, haridusprogrammidele Erasmus ning eraldi eelarverida on mõeldud strateegilisele kommunikatsioonile.

Selleks, et kindlustada meie ühise raha eesmärgipärane kasutamine, asutati Eesti eesistumise ajal pärast neli aastat kestnud intensiivseid läbirääkimisi Euroopa Prokuratuur.

Ambitsioonika ning vastutusrikka eesmärgina seadsime endale kevadel sihiks anda oluline panus jätkusuutliku, tarbijasõbraliku ning nutika Euroopa energiaturu loomisse. Võin liialdamata öelda, et ligi 5000 lehekülge mahukas puhta energia pakett on nõudnud arvukalt töötunde ning fokuseeritud mõttetööd nii eesistujalt kui ka teistelt liikmesriikidelt. Ühise pingutuse tulemusena oleme praeguseks saavutanud esimese liikmesriikide vahelise kokkuleppe. Seda head hoogu ära kasutades loodame kogu paketiga aasta lõpuks võimalikult suuri edusamme teha.

Auväärt Riigikogu liikmed!

Eesistumise alguses seadsime endale eesmärgiks vähendada rändesurvet Euroopa Liidu välispiiridele, tõhustada piirihaldust ja tegeleda rändekriisi tagajärgedega. Võin kinnitada, et rändekriisi lahendamiseks on saanud rändehaldus: me ei tegele enam tulekahju kustutamisega, vaid keskendume pikaajalistele lahendustele.

Heaks näiteks on ELi-Aafrika usaldusrahastu ja Eesti eesistumise ajal vastu võetud välisinvesteeringute kava, mille eesmärgiks on rände algpõhjuste leevendamine. Pöörasime eesistujana tähelepanu eeskätt Liibüast lähtuva Kesk-Vahemere rändetee sulgemisele ja töötasime selleks juulis välja praktilise rakendusplaani.

Kui eesistumise alguses jõudis Itaaliasse rohkem kui 12 000 inimest nädalas, siis juba augustis oli see number langenud alla 2000. Loomulikult pingutasid selle tulemuse nimel kõik liikmesriigid ja eriti need, kes olid kõige suurema rändesurve all, eesotsas just Itaaliaga.

Tunnistan, et Euroopa Liidu ühise varjupaigasüsteemi reform on olnud tõsine proovikivi, kuid ühiselt pingutades oleme teinud edusamme, mille loodetavasti juba järgmine eesistuja tulemuseks vormistab.

Oleme Euroopas harjunud sellega, et sisepiiridel passi ei küsita ja saame reisida järjekorras seismata. Selleks, et saaksime nautida sisepiirideta Euroopat, seadsime eesistujana fookuse koostööle välispiiride kaitsel, mida toetavad tehnoloogilised lahendused ja kiire andmevahetus.

Aastal 2020 rakendub Euroopa Liitu sisenemis- ja väljumissüsteem. Loodan, et Eesti eesistumist jääb märkima ka kokkulepe Euroopa reisiinfo ja reisilubade süsteemi loomiseks.

Eesti eestvedamisel on üha suuremat tähelepanu pööratud ka küberkaitsesele ja küberjulgeolekule. Tallinnas toimunud esimene Euroopa Liidu kaitseministrite küberõppus osutas ilmekalt Euroopa Liidu ning NATO koostöö ja infovahetuse olulisusele. Euroopa Liit peab toime tulema küberjulgeolekuga seotud ohtudega ning tagama turvalise küberruumi igale meie kodanikule.

Märgilise tähendusega Euroopa turvalisuse tagamisel on kahtlemata liikmesriikide tahteavaldus alalise struktureeritud kaitsekoostöö loomiseks. Koguni 23 liikmesriiki otsustasid Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Hispaania algatusel tihendada kaitsekoostööd, suurendada oma kaitsekulutusi ning viia ellu rea ühisprojekte nagu näiteks sõjalise transpordi lihtsustamine ja kiirendamine Euroopas.

Eesti eesistumise vältel võõrustasime Tallinnas sadu idapartnerlusriikidest pärit poliitikuid, ettevõtjaid ja noori. Hästi läks korda idapartnerluse tippkohtumine, mida jääb tähistama ühisdeklaratsioon, kus muu hulgas seati praktilised ühised sihid aastaks 2020. Konkreetsed projektid on majanduse, ühenduste, hariduse ja digitaalvallas, mis muudavad miljonite inimeste elu paremaks ja stabiliseerivad meie naabrust. Julgeoleku, rahu ja stabiilsuse tagamine Euroopa Liidu lähemas ja kaugemas naabruses on Euroopa Liidu strateegiline eesmärk.

"Me elame õnnelikul ajal, mil valitseb rahu," laususin oma 19. novembri kõnes Bundestagis Saksa rahva leinapäeval ning rõhutasin, et: "Sellesse rahusse ja üksteisemõistmisesse on andnud väga olulise panuse just Euroopa Liit, mis on oma olemasoluga võimaldanud siinsetel riikidel ja rahvastel olla julged ning meie kõigi ühiseid vabadusi teostada. Peame seda endale ja teistele iga päev teadvustama ning hoidma ühiselt loodut, mis on erakordne ja kordumatu."

Head kuulajad!

Ma ei väsi kordamast, et Euroopa peab kaasas käima tehnoloogilise arenguga ning selle enda kasuks tööle panema. Seetõttu on mul suur rõõm teile täna siin kinnitada, et digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine ei ole enam ainult Eesti prioriteet, vaid kogu Euroopa siht. Ühisele arusaamisele selles jõudsime koos Euroopa Liidu 27 riigipea ja valitsusjuhiga just Tallinna digitippkohtumisel.

Digitaalse ühtse turu ja ühiskonna arenguks vajalike ühtsete reeglite kehtestamine Euroopa Liidus on keeruline ja aeganõudev ülesanne nii liikmesriikide erineva nägemuse ja valmisoleku, aga kindlasti ka usalduse ja turvalisusega seotud kaalutluste tõttu. Seetõttu on veelgi enam põhjust rahul olla meie poolt juhitud aruteludega, mis mitmete väga vajalike

kokkulepeteni viisid.

Tänu suurtele jõupingutustele saavutas Eesti Euroopa Parlamendiga kokkuleppe, mille kohaselt kaovad veebipoodides asukohapõhised piirangud toodetele ja teenustele järgmise aasta jõuludeks.

Väga oluliseks sammuks avalike teenuste piiriülestele kasutajatele on liikmesriikide kokkulepe ühtse digivärava määruse osas, mis näeb ette ka andmete ühekordse küsimise põhimõtte kasutuselevõtu Euroopa Liidu tasandil. See on olnud Eesti ammune idee ja seisukoht.

Liikmesriikide ühine arusaam sellest, kuidas muuta e-valitsemine Euroopas tõhusalt toimivaks reaalsuseks, sai kinnitatud oktoobris e-valitsemise Tallinna deklaratsioonis. Ühine spektripoliitika muudab ülikiire (5G) side, isejuhtiva transpordi, värgvõrgu ja palju muud reaalsuseks. Ülikiire internetiühenduse väljaarendamisse annab kahtlemata vajaliku tõuke ka Tallinnas 28 liikmesriigi ja Norra ministrite poolt allkirjastatud 5G deklaratsioon.

Eesti ja teiste digimeelsete liikmesriikide eestvedamisel tuli Euroopa Komisjon septembris välja kauaoodatud andmete vaba liikumise eelnõuga. Oleme pingutanud, et viia andmete vaba liikumise arutelud kõikide valdkondade nõukogudesse ning rajada ühtne arusaam meie digitaalsest tulevikust. Meie eesistumise ajal on Eestit Euroopa Liidus teadvustatud andmete vaba liikumise kui viienda põhivabaduse eestkõnelejat.

Digitaalsete lahenduste arendamine oli üheks oluliseks teemaks ka eelmisel nädalal toimunud Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu tippkohtumisel. Käsitlesin seda nii oma sõnavõtus kui ka kahepoolsetel kohtumistel Aafrika riikide juhtidega. Samuti sõlmisime Aafrika Liidu ja Mauriitusega koostöölepped e-valitsemise arendamiseks.

Digitaalsete lahenduste eduloo jätkumise ja maine hoidmise nimel tuleb meil tööd teha ka pärast eesistumise lõppemist nii Eestis, Euroopas kui ka maailmas tervikuna.

Austatud ametikaaslased!

Kevadel siin teie ees seistes lubasin, et Euroopa majanduse elavdamise ja ühtse turu edasiarendamise kõrval peame me vähemalt samavõrd oluliseks puhast ja hoolivat elukeskkonda ning kõigile võrdsete võimaluste loomist.

Hiljuti Göteborgis sotsiaaltippkohtumisel, arutledes Euroopa sotsiaalmõõtme üle, kogesin taas kord Euroopa Liidu tugevat ühtsust. Allkirjastades kõigi 28 liikmesriigi nimel Euroopa sotsiaalõiguste samba, andsime me üheskoos lubaduse tegeleda töötuse, vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamiseks. Me usume üheskoos Euroopasse, mis tagab võrdsed võimalused ja juurdepääsu tööturule, õiglased töötingimused ning sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse.

Siinkohal on mul hea meel, et suutsime liikmesriikidega kokku leppida Euroopa Solidaarsuskorpuse loomises, mis annab Euroopa noortele võimaluse ammutada oskusi, teadmisi ja kogemusi vabatahtliku tegevuse kaudu teistes riikides.

Lubage mul lühidalt peatuda ka lähetatud töötajate direktiivi arutelul, mis ka Eesti avalikkuses rohket kõlapinda leidis. Kuigi direktiiv puudutab vaid väikest osa Euroopa Liidu töötajatest, on see küsimus juba pikka aega lõhestanud kahetsusväärset Euroopa vanemaid ja uuemaid

liikmesriike, Lääne- ja Ida-Euroopat. Kokkuleppele jõudmine liikmesriikide vahel nõudis diplomaatilist osavust ning meisterlikku läbirääkimist. See oli ilmekas näide Eesti eesistumise moto – "Ühtsus tasakaalu kaudu" – elluviimisest.

Tasakaal peab valitsema kõigis eluvaldkondades meie ümber. Niisamuti püüdsime leida tasakaalu looduse ja inimese vahel keerulistes läbirääkimistes Euroopa Liidu kliima- ja jäätme poliitikas.

Eesti võtab väga tõsiselt Pariisi kliimaleppe elluviimist ning võin kinnitada, et eesistujana tegime ära suure töö selleks, et vajalikud reeglid kokku leppida. Läbirääkimised Euroopa Parlamendiga jätkuvad veel heitmekaubandussüsteemist väljajäävate sektorite osas viimaste päevadeni enne jõule. Kuid usun, et ei ole võimatu Eesti eesistumise tulemusena kirjutada ajalooraamatusse kõikide Pariisi kliimaleppe täitmiseks vajalike kokkulepete sõlmimine Euroopa Liidus.

Austatud Riigikogu liikmed!

Septembris Tallinnas toimunud Euroopa riigipeade ja valitsusjuhtide töisel õhtusöögil nentisime, et kodanike kõige põletavamate probleemide lahendamiseks tuleb meil edaspidi kohtuda sagedamini ja arutada omavahel avatult ka kõige keerulisemaid teemasid. Selle põhjal esitas Euroopa Ülemkogu eesistuja Donald Tusk nn riigipeade tegevuskava, plaani edasisteks aruteludeks. Võime olla uhked, et "Leaders Agenda" sai alguse just Tallinnast.

Detsembris arutame selle plaani raames ühisraha euro tulevikku. Olen nõus Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Junckeri üleskutsega, et kõik liikmesriigid võtaksid ette ühisrahale ülemineku, välja arvatud ametliku erandi saanud Taani ja Ühendkuningriik.

Majandus- ja rahaliit ning euro on vahendid, millelt oodatakse stabiilsust majanduse arenguks ja tuge Euroopa Liidu ühisturule. Oma majanduse konkurentsivõimelise ja piisavalt paindlikuna hoidmine peab olema iga riigi enda huvi ja vastutus. Seda ei asenda euroala riikide ühisvastutuse suurendamine ega Euroopa Keskpanga erakorralised kriisimeetmed. Eesti on alati rõhutanud, et majandus- ja rahaliidu toimimiseks kokku lepitud reegleid tuleb täita, kuid oleme nõus, et tugevdamist vajab ka rahaliidu ülesehitus.

Veebruaris arutame riigipeade ja valitsusjuhtidega, millised peaksid olema järgmise eelarveperioodi suurimad prioriteedid. Eesti läheb neile kõnelustele vastu, rõhutades jätkuvalt nende Euroopa Liidu poliitikate tähtsust, mis on suunatud suurema ühtekuuluvuse saavutamisele riikide ja regioonide vahel, võrdsete võimaluste loomisele ettevõtjatele, ka maal, ning ühenduste parandamisele Euroopa kaugemate piirkondade jaoks.

Austatud Riigikogu liikmed!

Ütlesin alguses, et loodetavasti on Euroopa pärast meie eesistumist natuke parem, lootusrikkam, ühtsem ja rohkem tasakaalus. Aga kindlasti on Eesti pärast seda poolaastat teistsugune riik. Oleme targemad, kogenumad ja enesekindlamad kui enne. Oleme õppinud ja pingutanud ning hakkama saanud. Ja mis vast kõige olulisem, meid mõistetakse terves Euroopas enam ning meil on rohkem sõpru kui varem.

Õeldakse, et eestlaste jaoks on väga oluline, mida meist arvatakse. Selles võib olla terake tõtt ja mõnikord on selle üle tervislik pisut naljagi heita. Kuid ma ei tahaks elada riigis ja

inimestega, kellele naabrite arvamus sugugi korda ei lähe. Peaministrina on mul olnud uhke tunne selle poole aasta jooksul ringi reisisid kuulda paljudes riikides häid sõnu meie riigi, meie looduse, meie inimeste ja meie töö kohta. Olen kindel, et kõik kahepoolsed kohtumised teiste Euroopa juhtidega tegid tugevamaks nii Euroopa Liidu kui ka meie riigi positsiooni ja suhted.

Teen veel kord sügava kummarduse kõigi ametnike, poliitikute, ajakirjanike, koostööpartnerite ja vabatahtlike ees, kelle pühendumus ja professionaalsus on olnud imetlusväärne. Täna veel kord kogu Eesti rahvast.

Lubage mul siin teie ees tunnustada ka kõiki eelmisi eesistujaid, kelle pühendumine ja pingutused võimaldasid meil mitmed olulised kokkulepped kinnitada just Eesti eesistumise ajal, aga ka triopartnereid Bulgaariat ja Austriat, kes meilt teatepulga üle võtavad ja ühiselt seatud eesmärkide suunas edasi töötavad.

Samuti tahan tänada komisjoni, Euroopa Parlamendi ja teiste institutsioonide kolleege ja ametnikke, kelle professionaalsel toel me oma eesistuja rolli edukalt täita saime. Ja loomulikult tänan siiralt kõiki kaasaelajaid Eestis ja Euroopas, kellela meie eesistumine poleks nii õnnestunud. Täna teid ning soovin jõudu nii Eestile kui Euroopale!